

попередження та розв'язання професійних конфліктів є ефективною.

Висновки. Отже, в ході узагальнення результатів дослідження щодо формування готовності викладачів вищої школи МВС до попередження та розв'язання професійних конфліктів було доведено, що рівень готовності науково-педагогічних працівників до попередження та розв'язання професійних конфліктів суттєво залежить від їхнього педагогічного стажу, а також підтверджено ефективність та необхідність проведення в системі методичної роботи спеціальної підготовки викладачів вищої школи МВС до попередження та розв'язання професійних конфліктів.

Використана література:

1. Національна доктрина розвитку освіти / Міністерство освіти і науки України. [електронний ресурс] Режим доступу: www.zakon.rada.gov.ua
2. Степаненко О. І. Формування конфліктологічної готовності викладачів вищої школи у системі методичної роботи / О. І. Степаненко // Науково-методичний вісник "Педагогічний пошук" – Луцьк, 2011. – № 2(70). – С. 37-40.
3. Rychen D. C., Salganik L. H. Key competencies for a successful life and well-functioning society. – 2003. – [електронний ресурс] Режим доступу www.oecd.org

СТЕПАНЕНКО Е. И. *Внедрение модели формирования готовности преподавателей высших учебных заведений МВД Украины к предупреждению и решению профессиональных конфликтов.*

Рассматриваются пути организации экспериментальной проверки модели формирования готовности преподавателей высшей школы МВД к предупреждению и решению профессиональных конфликтов в системе методической работы.

Ключевые слова: *конфликтологическая готовность, преподаватель высшей школы, модель формирования конфликтологической готовности, экспериментальная проверка модели.*

STEPANENKO O. I. *Implementation of model of preparing the Ministry for Internal Affairs of Ukraine university educational staff for preventing and solving professional conflicts.*

The article describes the implementation and experimental research of preparing the Ministry for Internal Affairs of Ukraine university educational staff for preventing and solving professional conflicts.

Keywords: *conflict preparedness, university educational staff, model of forming of conflict preparedness, experimental research of the model, stating and forming experiment.*

Уварова С. Г.

Міжнародний інститут глибинної психології

ДО ПИТАННЯ ПСИХОЛОГІЧНОГО АСПЕКТУ САМОРЕАЛІЗАЦІЇ ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ УЧНЯ

У статті розглянуто філософські аспекти глибинної психології та психоаналізу, висвітлено взаємовідносини між філософією і психоаналізом, основні погляди Декарта та З. Фрейда на психоаналіз.

Ключові слова: *самореалізація, особистість учня, глибинна психологія, психоаналіз.*

У сучасних умовах відбувається інтенсивний розвиток психології в практичних та прикладних її галузях. Попит на психологічну освіту доповнюється зародженням школи практичної психології та психоаналізу, розвитком та розширенням мережі соціальних служб для допомоги населенню і збільшенням кількості приватно практикуючих фахівців, що надають допомогу людям у вирішенні їх психологічних проблем.

Попит на психологічну освіту та послуги підтверджується створенням психологічних факультетів і кафедр психології у більшості національних університетів України (навіть у тих, які спочатку мали не гуманітарний профіль) і виникненням усе нових приватних навчальних закладів з підготовки психологів. Перед працівниками освіти це ставить завдання розробки і удосконалення системи освіти та підготовки, особливо практичних та клінічних психологів, а також розвиток системи навчання відносно нових на нашій території шкіл з глибинної психології. В основі розвитку системи підготовки практичних психологів повинно знаходитись ретельне вивчення необхідних умов передачі психологічного знання та формування професійних умінь та навичок. Мається на увазі дослідження необхідних особистісних характеристик і насамперед мотиваційних чинників, що формують майбутнього професіонала у сфері психологічної допомоги, а також аналіз існуючої вітчизняної системи підготовки та порівняльний аналіз її із зарубіжними аналогами з метою подальшого вироблення нових вітчизняних підходів у сфері психологічної освіти.

Ціла низка політичних, економічних, соціальних та екологічних потрясінь призвели український соціум до перманентного переживання стресу, який позначається на загальному психічному стані громадян України: спостерігається збільшення кількості психічних розладів, алкоголізму, наркоманії, схильності до суїцидальної поведінки та різних форм диліквентної поведінки. Усі ці чинники визначають високий попит на психологічні послуги і, як наслідок, на фахівців допоміжних професій і формують соціальне замовлення, покликане забезпечити психологічною допомогою як окрему людину, так і різні соціальні групи. У зв'язку з відсутністю вітчизняної школи підготовки фахівців у галузі практичної психології, що безпосередньо допомагають населенню в період "тотальної невротизації", дуже спішно стали готувати фахівців, яких бракує, особистісні особливості яких не завжди враховувалися і далеко не завжди вважалися важливими. Це призвело до того, що якість професійної допомоги серйозно відставала від зарубіжних аналогів. Проте, у ситуації становлення української держави професія практичного психолога (фахівця, здатного надавати психологічну допомогу окремим індивідам і групам людей) стала набувати все більшої цінності у життєдіяльності суспільства. Вищевказані чинники ставлять перед працівниками освіти завдання створення якісної

системи підготовки практичних психологів, розробку методологічних засад викладання, розробку системи відбору на навчання із урахуванням мотивації та певних особистісних якостей претендентів на оволодіння цією професією, а також вироблення індивідуальних підходів у навчанні.

Тому недостатня дослідженість механізмів професійного вибору, професійного розвитку та навчання психолога-практика сприяє тому, що процес професіоналізації та особистісний ріст залишаються спонтанними та некерованими, що позначається на ефективності професійної діяльності та не сприяє довірі населення до психології, до психологічної допомоги та до авторитету самого психолога у суспільстві.

Отже, у цій статті розглянемо філософські аспекти глибинної психології та психоаналізу.

Попри те, що психоаналіз став серйозним “потрясінням” для філософії свідомості, оскільки вимагав переосмислення поняття свідомості, самого методу пізнання і того, “що таке людина”, його первинне домагання як і домагання самої філософії, є пізнавальним. Наслідуючи Рікера, можна сказати, що, якщо з одного боку, “психоаналіз зайнятий тим, що перетворює позасвідоме на непізнанне”, то з другого – “його емпіричний реалізм якраз свідчить про те, що позасвідоме пізнаване і пізнаване у своїх “репрезентативних репрезентаціях” [1]. Він посилає в цьому випадку до відомого фрагмента з роботи Фрейда “Позасвідоме”, де потяг необхідним чином зв’язується з представленням як у сфері свідомого, так і в самому позасвідомому: “Якби потяг не зв’язувався з будь-яким представленням і не проявлявся як стан афекту, то ми не могли б про нього нічого знати” [2].

Непізнаваність потягу є необхідною для існування самої структури репрезентації або представленості. І психоаналіз зосереджує свій інтерес на тому процесі, який перетворює позасвідомі представлення на непізнаване, а непізнаване на представлене і доступне свідомості.

Взаємовідносини між психоаналізом і філософією дуже стійкі і багатогранні. По-перше, філософські ідеї мислителів минулого зробили істотний вплив на становлення і формування психоаналітичного вчення З. Фрейда про людину і культуру. По-друге, фрейдівські уявлення про психічну реальність і буття людини у світі утворюють психоаналітичну філософію, що робить не менший вплив на суспільну свідомість, чим інші філософські течії. По-третє, психоаналітичні ідеї все активніше вторгаються в різні напрями сучасної філософії.

Головне полягає в тому, що психоаналітичні концепції виявляються центром тяжіння філософів різних світоглядних орієнтацій, незалежно від того, наскільки гостро і принципово вони критикують окремі психоаналітичні положення або, навпаки, некритично запозичують засадничі ідеї Фрейда. У цій роботі ми розглянемо питання взаємовідносин психоаналізу та

феноменологічної філософії, реалізуючи бажання розкрити тему філософського інтересу до психоаналізу і актуалізувати тим самим інтерес до психоаналізу в сучасній інтелектуальній ситуації.

Спочатку звернемося до того, яке значення надавав Зигмунд Фрейд формуванню інтересу до психоаналізу з боку різних наук у своїй однойменній роботі (“Інтерес до психоаналізу”, 1913) [3]. У розділі, присвяченому філософському інтересу, він вказує два напрями у яких можлива продуктивна зустріч філософа з психоаналізом. Друге: проте, що обговорюватись зараз не буде – це “філософія і філософ як об’єкт для психоаналізу”, у якому реалізується швидше специфічний прикладний інтерес самого психоаналізу до особи філософа і можливої психологічної детермінації філософських навчань, які, за визнанням самого Фрейда, не впливають на їх наукову коректність і, таким чином, не можуть створити простір “загального” інтересу.

Інший момент – спільний інтерес філософії та психоаналізу пов’язаний з відношенням до проблеми свідомості і позасвідомого і з питанням про визначення суті психічного як такого. “Описати позасвідоме” і дослідити його відношення до свідомості, “з якою воно має дуже багато спільного”, – так визначає Фрейд інтерес філософії, що долає традиційне для цілої епохи уявлення про тотожність свідомого і психічного. У власному сенсі говорити про поняття психічного у традиції, наприклад, стосовно Нового часу, некоректно, оскільки воно як специфічна проблема для філософії і психології ще не сформувалося.

У “Першоосновах філософії” Декарта ми зустрічаємо дуже примітне визначення мислення або знаменитого картезіанського *cogito*: “Під словом мислення (*cogitatio*) я розумію все те, що здійснюється в нас таким чином, що ми сприймаємо його безпосередньо самі собою; і тому не лише розуміти, бажати, уявляти, але також відчувати означає тут те ж саме, що мислити” [4]. Цей перехід від усвідомлення як розуміння до усвідомлення бажання, уяви і почуття, сама можливість такого висновку ґрунтувалася на визначенні будь-якого душевного акту як акту мислення, *cogito*. Дзеркальне прагнення до визначення усіх актів мислення як психічних процесів знаходить своє вираження у психологічній науці, що сформувалася в другій половині XIX століття. Але що повинне було статися, щоб такий переворот у розумінні свідомості став можливим? Коли поняття свідомості перестає бути самоототожненим?

Можливо, саме тоді, коли ця новоєвропейська концепція знання досягає своєї фінальної ідеї у “Феноменології духу” Гегеля. Самоототожнення абсолютного знання символізує не лише мету всякого пізнання, що досягається як результат досвіду свідомості, але й підкреслює ту прірву, яка відділяє різноманіття природної свідомості як від цього, чисто логічного, “абсолютного знання”, яке як таке з ним не може співпадати, так і від тієї

“істини”, яка відкриває людині або суб’єктові природної свідомості його скінченність. Саме у цей момент, коли поняття свідомості перестало бути самоототожненим, різноманіття його досвіду як досвіду кінцевого суб’єкта відкрило нову сторінку в історії мислення.

Питання про тотожність свідомого і психічного виникає саме тоді, коли воно перестає бути безперечним, коли сфера душевного життя людини або область психічних феноменів “відкривається” психологічній науці, що посилено розвивається на рубежі ХІХ–ХХ століть. Відкривається, передусім, у принциповому відмежуванні психічного від фізіологічного, у постулюванні, що суть психічного не може бути зведена до фізіологічних процесів, а, отже, потребує нового, відмінного від усіх наявних методу дослідження. Визначення психічного як області феноменів свідомості – це одне з можливих наукових рішень, яке також є проблемою, а не є чимось само собою зрозумілим.

Тут важливо звернути увагу саме на той момент, що переворот, який зробив відкриття позасвідомого у розумінні душевного життя, у розумінні того, що психічне не вичерпується поняттям свідомості і тією концепцією раціональності, яка сформувалася у західноєвропейській філософії, – що цей переворот здійснився відносно розуміння свідомості як такої. Під знаком питання виявилось не лише “психічне” як новий регіон нової науки, але й сама свідомість та її інше – позасвідоме. “Під знаком питання” – мається на увазі власний сенс питання, яке не закриває, але знову піднімає поняття позасвідомого та психоаналітичної теорії в цілому.

Водночас, важливим постає необхідність подумати про те, що формування на початку ХХ століття двох таких яскравих проектів як феноменологія та психоаналіз, орієнтованих на такі різні методи і завдання дослідження свідомості, в одному, та позасвідомого у іншому випадку – не є випадковим. Їх виникнення у той момент, коли питання про суть психічного вимагало свого рішення навіть ціною значних теоретичних “потрясінь”, вже саме по собі є відповіддю.

Використана література:

1. Рикёр П. Конфликт интерпретаций. Очерки по герменевтике. – М., 2002. – С. 148.
2. Фрейд З. Основные психологические теории в психоанализе. Бессознательное. – Мн., 2004. – С. 134.
3. Фрейд З. Интерес к психоанализу / З. Фрейд. – Ростов-на-Дону, 1998.
4. Декарт Р. Начала философии / Р. Декарт. – СПб. : Наука, 2006. – С. 474.

УВАРОВА С. Г. К вопросу психологического аспекта самореализации творческой личности ученика.

В статье рассмотрены философские аспекты глубинной психологии и психоанализа, отражены взаимоотношения между философией и психоанализом, основные взгляды Декарта и З. Фрейда на психоанализ.

Ключевые слова: самореализация, личность ученика, глубинная психология, психоанализ.

UVAROVA S. G. To the question of psychological aspect of self-realization of creative personality of student.

The philosophical aspects of deep psychology and psycho-analysis are considered in the article, mutual relations are reflected between philosophy and psikhooagalizom, basic looks of Dekarta and Z. Freud on a psycho-analysis.

Keywords: *self-realization, personality of student, deep psychology, psycho-analysis.*

Хоменко С. В.
Полтавський національний педагогічний
університет імені В. Г. Короленка

ПОНЯТТЯ ТА СТРУКТУРНІ КОМПОНЕНТИ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

Статтю присвячено аналізу поняття професійна компетентність, запропоновано авторське трактування поняття “професійна компетентність майбутнього вчителя”, визначено структурні компоненти професійної компетентності майбутнього вчителя фізичної культури.

Ключові слова: *професійна компетентність, складові професійної компетентності, професійна компетентність майбутнього вчителя фізичної культури.*

Згідно з новою освітньою парадигмою, фахівець повинен володіти фундаментальними знаннями, професійними вміннями та навичками діяльності свого профілю, досвідом творчої та дослідницької діяльності з вирішення нових проблем, соціально-оціночної діяльності, тобто він повинен бути компетентним і конкурентоспроможним.

У сучасних наукових розробках розкриваються різноманітні підходи в теорії й практиці формування професійної компетентності фахівців різних професій. Різним аспектам формування та розвитку професійної компетентності в закладах освіти присвячено наукові праці В. Байденка, О. Булавенка, Ф. Вайнерта, М. Вачевського, А. Дорофєєва, Е. Зеєра, І. Зимньої, І. Ісаєва, Л. Макарової, О. Овчарук, О. Пометун, Ю. Сенько, А. Троцької, А. Хуторського, В. Шадрикова та ін. [1; 2; 3]. В Україні останнім часом існує висока активність у дослідженнях, які розкривають окремі аспекти фахової підготовки майбутніх учителів фізичного виховання: вдосконалення професійної підготовки фахівців з фізичної культури досліджували В. Корецький, С. Неверкович, В. Приходько, А. Кузьмін, А. Комлєв, Н. Костіхіна, П. Кузьмичова, Є. Медведєва, Л. Піглова, О. Голубов, Д. Садетдінов, та ін. Водночас недостатньо висвітленими залишаються структурні компоненти професійної компетентності майбутнього вчителя фізичної культури.

Тому **метою статі** є визначення та аналіз поняття і структурних компонентів професійної компетентності майбутнього вчителя фізичної